

Ontwerp

		Advies	Geadviseerd <i>Bedragen in euro's</i>
Dutch Design Week	Eindhoven	Ja	1.000.000
GOGBOT	Enschede	Ja, mits	337.670
State of Fashion	Arnhem	Ja, mits	455.284
Het Nieuwe Instituut	Rotterdam	Ja, mits	1.625.000
Internationale Architectuur Biennale Rotterdam	Rotterdam	Ja, mits	607.046
Waag	Amsterdam	Ja, mits	1.000.000
Amsterdam Light Festival	Amsterdam	Nee	0
COMPLEX	Eindhoven	Nee	0
Dutch Festivals on Visual Storytelling	Groningen	Nee	0
Into Nature	Assen	Nee	0
Next Nature Network	Amsterdam	Nee	0
Rotterdamse Dakendagen	Rotterdam	Nee	0
Studio Spectrum	Nieuwerkerk aan den IJssel	Nee	0
Today's Art	Den Haag	Nee	0

De categorie

De raad is verheugd over het feit dat er meer ruimte voor ontwerp komt in de Culturele basisinfrastructuur (BIS). Onder ontwerp verstaan we architectuur, digitale cultuur en vormgeving, inclusief mode. Het is zonder meer positief voor de ontwerpsector dat voor essentiële, vaak financieel kwetsbare basisvoorzieningen nu meer zekerheid en continuïteit komt. Ook is het positief dat de minister van OCW met ontwerpinstellingen invulling kan geven aan de door haar gewenste verbreding en vernieuwing van de BIS.

In zijn sectoradvies 'Ontwerp voor de toekomst' (2018) constateerde de raad dat het voor de ontwikkeling van de ontwerpsector belangrijk is dat kennisontwikkeling, innovatief onderzoek, uitwisseling en experiment continu worden gevoed en gekoesterd, ook in perioden van economische teruggang, wanneer investeringen in deze sector direct afnemen. De regeling biedt ruimte aan een Ondersteunende instelling, Future lab design en technologie en aan Festivals. Daarmee biedt de BIS een goede basis.

De ontwerpsector oogt op het eerste gezicht sterk en heeft een zeer uitgebreid netwerk actoren die actief zijn in diverse maatschappelijke domeinen. Maar bij nadere beschouwing komt naar voren dat de sector moeite heeft om zichzelf te organiseren en om elkaar op te zoeken, met name op de terreinen presentaties, kennisdeling, erfgoedbeheer, internationalisering en onderzoek. De raad bekijkt de ontwerpsector vanuit een cultureel, maatschappelijk en economisch perspectief en herkent de behoefte aan festivals, platforms en manifestaties, niet alleen om Nederlands en internationaal ontwerp te kunnen presenteren of resultaten van onderzoek te delen, maar ook om (internationale) contacten aan te knopen met producenten en potentiële opdrachtgevers.

Om de artistiek-inhoudelijke en maatschappelijke doelen met de ontwerpsector te bereiken is ook het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie van belang. Dit fonds voedt nieuwe initiatieven, voert overheidsbeleid uit en signaleert nieuwe kansen voor de sector. Het Stimuleringsfonds ontwikkelt beleid om ontwerp bij te laten dragen aan complexe maatschappelijke vraagstukken en/of transities. De afstemming en wisselwerking tussen de BIS en het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie is essentieel voor de werking van het beleid. Er is al een nauwe band tussen het Stimuleringsfonds en Het Nieuwe Instituut; zij werken inhoudelijk samen, onder andere ten behoeve van internationale manifestaties en activiteiten.

Bij het Stimuleringsfonds is in de afgelopen jaren een aantal initiatieven ondersteund, die rijp zijn om door te groeien in de BIS. Een aantal aanvragers ontving eerder meerjarensubsidie via het Stimuleringsfonds, zoals Waag en de Internationale Architectuur Biennale Rotterdam (IABR), en ook Mediamatic en V2_. Waag en IABR hebben een aanvraag ingediend voor respectievelijk artikel 3.40 en artikel 3.42.

Adviezen

In totaal heeft het ministerie van OCW 5.025.000 euro subsidie voor ontwerpinstellingen beschikbaar gesteld in het kader van de BIS 2021 – 2024. In de periode 2017 – 2020 werd in het kader van de basisinfrastructuur alleen Het Nieuwe Instituut gesubsidieerd, dat zowel museale taken als ondersteunende taken voor de ontwerpsector vervult. Voor de periode 2021 – 2024 worden nog slechts de ondersteunende taken van deze instelling in het kader van de BIS gesubsidieerd. Het Fonds Creatieve Industrie beschikt in de periode 2021 – 2024 over 14,47 miljoen euro subsidie.

De nieuwe subsidieregeling kent een afdeling ‘Ontwerp’ en onderscheidt daarbinnen artikelen voor de Ondersteunende instelling (artikel 3.39), Future lab design en technologie (artikel 3.40), Festival design (artikel 3.41) en Festivals ontwerp, beeldende kunst of cross-over (artikel 3.42).

Ondersteunende instelling

De ondersteunende functie wordt op dit moment ingevuld door Het Nieuwe Instituut. Dit was de enige instelling die na 2010 nog structurele subsidie in het kader van de BIS ontving binnen de ontwerpsector. Het Nieuwe Instituut omschrijft zichzelf als Museum voor Architectuur, Design en Digitale Cultuur, het Rijksarchief voor Nederlandse Architectuur en Stedenbouw en het Agentschap voor Architectuur, Design en Digitale Cultuur. Het Nieuwe Instituut heeft ook een afdeling Research & Development. De organisatie komt in de periode 2021 – 2024 in een nieuwe fase van haar bestaan, waarin de erfgoedtaken worden ondergebracht in de Erfgoedwet en de ondersteunende taken via de basisinfrastructuur worden gesubsidieerd. De raad realiseert zich dat de afzonderlijke taken en activiteiten niet in detail en los van elkaar moeten worden gezien. Ze overlappen en voeden elkaar. Toch, om de nieuwe fase goed van start te laten gaan, vraagt de raad om een aanvullend activiteitenplan, zodat de organisatie haar profiel als ondersteunende instelling voor de sector scherp kan neerzetten en duidelijk wordt welke activiteiten de komende periode gemonitord en geëvalueerd

zullen worden. Zo vindt de raad het belangrijk dat Het Nieuwe Instituut in samenwerking met de ontwerpsector plannen ontwikkelt om de culturele, maatschappelijke en economische meerwaarde van de ontwerpsector te bevorderen. Ook de agenderende functie van het instituut ziet de raad graag in samenspraak met de ontwerpsector ingevuld. Dit alles om samen met partijen als Stimuleringsfonds Creatieve Industrie op een relevante manier een dienstbare en ondersteunende partner van ontwerpinstellingen en ontwerpers te kunnen zijn. De raad ziet in dit kader met genoegen dat Het Nieuwe Instituut het voortouw neemt om de preservatie en ontsluiting van ontwerparchieven beter te organiseren.

Future lab design en technologie

De functie Future lab design en technologie is op het lijf van de sector geschreven en biedt ruimte voor vernieuwing van de basisinfrastructuur. De kernactiviteit van een *future lab* is om aan de hand van maatschappelijke vraagstukken experiment te entameren en te faciliteren en de resultaten hiervan te delen. Daarnaast wordt van het *future lab* verwacht presentaties te ontwikkelen op het gebied van design en technologie van nationaal of internationaal belang. Ook debat en reflectie zijn van belang voor de werking van het *future lab*, evenals het samenbrengen van relevante partijen binnen de ontwerpsector. Dit is een stevig takenpakket dat vraagt om een kansrijke kandidaat. Voor deze functie hebben drie instellingen een aanvraag ingediend: Complex (Eindhoven), Next Nature Network (Amsterdam/Eindhoven) en Waag (Amsterdam). De raad oordeelde negatief over de aanvraag van Complex. Over de aanvragen van Waag en Next Nature Network is de raad positief.

Festival design

De functie van Festival design krijgt een uitstekende invulling door Dutch Design Foundation. Deze organisatie produceert onder meer de Dutch Design Week in Eindhoven en is daarmee van groot (inter)nationaal belang voor de ontwerpsector. Daarnaast zijn er drie plekken beschikbaar voor de functie artikel 3.42 met als kernactiviteit de presentatie in internationale context van actueel of vernieuwend aanbod op het terrein van ontwerp of beeldende kunst, dan wel binnen een combinatie van de disciplines behorende tot de ontwerpsector of sector beeldende kunst. De activiteiten van de instelling dienen mede een platform te bieden voor internationale uitwisseling tussen vakgenoten en jaarlijks of tweejaarlijks plaats te vinden gedurende een in de tijd beperkte periode. Er hebben negen instellingen subsidie aangevraagd, waarvan drie aanvragen werden afgewezen, omdat zij onvoldoende platform bieden aan internationale uitwisseling tussen vakgenoten en vooral een lokale werking hebben. Het gaat om Amsterdam Light Festival, Into Nature en Rotterdamse Dakendagen.

De aanvraag van Dutch Festivals on Visual Storytelling werd door de raad negatief beoordeeld omdat er geen concreet activiteitenplan is ingediend waarin duidelijk wordt gemaakt wat de artistiek inhoudelijke meerwaarde is van deze ‘kopstichting’ voor twee bestaande organisaties; Noorderlicht en BredaPhoto. De stichting is zeer onlangs opgericht, heeft geen *track record* en heeft niet voldoende weten te overtuigen hoe de doelstelling – sterkere positionering en samenwerking tussen de organisaties – bereikt gaat worden.

De raad betreurt het dat er geen goede aanvragen voor het genre fotografie zijn ingediend. Hierdoor blijft het genre ondervertegenwoordigd in de BIS. De raad hoopt dat fotografie-instellingen en -initiatieven met behulp van de rijksfondsen een extra stimulans krijgen om sterker en zichtbaarder te worden op landelijk niveau.

De aanvragen van de overige instellingen zijn afkomstig van belangrijke, unieke sectorspecifieke festivals. Deze zijn alle positief beoordeeld. Het gaat om de Internationale Architectuur Biennale Rotterdam, State of Fashion, GOGBOT en Today'sArt. Deze festivals representeren op een evenwichtige manier de diverse subsectoren van de ontwerpsector; architectuur, mode en digitale cultuur. Ook wordt met deze festivals een goede regionale spreiding bereikt.

Hiermee ontvangen de drie festivals een substantieel hoger structureel bedrag dan in de afgelopen subsidieperiode. Een en ander brengt wel met zich mee dat de afzonderlijke festivals een aangepaste begroting en activiteitenplan moeten indienen.

Algemene indruk

De raad is positief over de kansen die de aanvragers bieden voor vernieuwing en verbreding van de BIS. Voor alle artikelen is er minimaal één goede kandidaat. De raad is ervan overtuigd dat deze kandidaten garant staan voor een stabiele kwaliteit en vernieuwing in de BIS. Veel instellingen zijn 'nieuwkomers' in de BIS. Om een goede start te kunnen maken, heeft de raad relatief vaak een 'ja, mits' advies gegeven. De raad wil in deze gevallen aanvullende informatie en/of aangepaste begrotingen en activiteitenplannen ontvangen.

De meeste aanvragers zien hun functioneren in het perspectief van maatschappelijke vraagstukken. Dat verheugt de raad. Immers, de meerwaarde van de ontwerpsector kan zich juist in andere domeinen manifesteren en de laatste jaren adviseert de raad om de ontwerpsector meer te betrekken bij de verkenning van maatschappelijke uitdagingen en transitie. De meeste instellingen tonen hier ambitie. De aanvragen laten ook andere positieve trends zien. Zoals de vernieuwde aandacht voor erfgoedcollecties (ook van design). En de gegroeide aandacht voor publieksonwikkeling door middel van informatieve/educatieve events.

Over de kwaliteit van de aanvragen zelf oordeelt de raad wisselend. Hoewel dit geen vereiste is, verwacht de raad van instellingen die een functie in de BIS ambiëren dat zij hun rol en functie in het grotere perspectief kunnen plaatsen. De raad doet dit immers ook en beoordeelt de individuele aanvragen met de uitgangspunten voor het cultuurbeleid 2021 – 2024 (ministerie van OCW) in het achterhoofd, plus de eigen uitgangspunten van het besteladvies 'Cultuur dichtbij, dicht bij Cultuur' en het sectoradvies 'Ontwerp voor de toekomst'.

In het verlengde hiervan hecht de raad eraan dat instellingen die klaar zijn voor de BIS open zijn over hun doelstellingen, ofwel over de impact die zij willen bereiken en dat zij aangeven met welke middelen deze doelen en/of

impact worden bereikt. Niet dat alle instellingen een complete veranderagenda hoeven te presenteren, maar een meer planmatige aanpak met concrete doelstellingen, inclusief prestatie-indicatoren zou een BIS-instelling voor ontwerp niet misstaan.

Afwegingen

Future lab design en technologie

Omdat er slechts één plek beschikbaar is voor de functie Future lab design en technologie heeft de raad een afweging moeten maken tussen Next Nature Network en Waag.

De raad heeft er vertrouwen in dat Waag haar groeiambities kan waarmaken. De organisatie heeft een lange staat van dienst. Al 25 jaar heeft zij haar kwaliteit bewezen. De organisatie is solide en recent intern geherstructureerd. De organisatie van Next Nature Network is ingericht als projectinstelling. De raad voorziet dat de transitie van een projectmatig werkend team naar een instelling die structureel activiteiten organiseert op twee locaties, – Amsterdam en Eindhoven – een erg grote stap is, die de invulling van de functie *future lab* bemoeilijkt. De raad heeft in de afweging dan ook de voorkeur uitgesproken voor Waag, die zowel in haar programmering als in de organisatiestructuur klaar is om invulling te geven aan de functie *future lab*.

In zijn afweging heeft de raad ook het criterium ‘vernieuwing’ een rol laten spelen. Waag manifesteert zich vooral als laboratorium waar op innovatieve wijze experiment tot stand komt. De resultaten hiervan worden gedeeld in een groot netwerk professionals, bestuurders, ontwerpers en ook studenten. Het bereiken van een groter en diverser publiek wordt een opgave van Waag. De raad heeft er vertrouwen in dat Waag met haar netwerk en expertise erin zal slagen meer mensen dan alleen de professionals aan te spreken.

Next Nature Network is met name vernieuwend door de eigentijdse publieksbenadering. Met mobiele expo’s en met concrete producten bereikt Next Nature Network een groot en breed publiek. Hiervoor heeft de raad grote waardering. Maar kijkend naar de programmering en de invulling van de labfunctie, dan concludeert de raad dat Waag een duidelijke focus heeft en Next Nature Network deze nog aan het ontwikkelen is. De raad hoopt dat Next Nature Network met een uitvalsbasis in Eindhoven, en in samenhang met de initiatieven die in deze gemeente in ontwikkeling zijn, de kans krijgt om verder te groeien.

Festivals ontwerp, beeldende kunst of cross-over

Omdat er echter slechts drie plekken in de BIS beschikbaar zijn voor de functie Festivals ontwerp, beeldende kunst of cross-over heeft de raad een afweging moeten maken tussen de twee festivals die digitale cultuur programmeren; Today’sArt in Den Haag en GOGBOT in Enschede.

GOGBOT trekt een groot en breed publiek. Het festival is spectaculair, vernieuwend en grensverleggend in haar cross-over programmering en heeft een focus op robotica en performance. GOGBOT biedt een platform voor internationale uitwisseling tussen vakgenoten.

Ze heeft veel samenwerkingspartners in het onderwijs, onder start-ups en het bedrijfsleven van Oost-Nederland. TodaysArt is een internationaal festival op het grensvlak van podiumkunst, beeldende kunst en digitale cultuur. TodaysArt brengt makers, professionals en publiek samen in een transdisciplinaire omgeving. Het festival is een belangrijk platform voor makers.

De raad is positief over de inhoudelijke kwaliteit van beide festivals, maar heeft in zijn afweging publieksbereik en geografische spreiding over Nederland een belangrijke rol laten spelen. Hij heeft daarbij de voorkeur uitgesproken voor GOGBOT. Gegeven het beschikbare totaalbudget, adviseert de raad de aanvragen van de drie positief beoordeelde festivals te honoreren voor afgerond 76 procent van het aangevraagde subsidiebedrag.